

14055. 1786,5 5

MEMORIAM
SILVERSTEINIANAM

D. XVIII. APRILIS ANNI MDCCCLXXXVI

HORA IX

IN AUDITORIO ICTORVM

RECOLENDAM

INDICVNT

TRIVM SVPERIORVM FACVLTATVM

DECANI SENIORES

ET

RELIQVI ASSESSORES

IN EST
COROLLARIVM IVRIS CRIMINALIS
VICESIMVM

VI

COROLLARIUM IVRIS CRIMINALIS
VICESIMVM.

*De iurisdictione criminali in via regia quoad
Electorum Saxoniae.*

Vix aliquot dies praeterierunt, cum nos, Facultatis Iuridicae Decanus Senior et Assessores, Illustrissimi Bünaui studia academica celebrantes, de iurisdictione criminali in via regia commentaremur. At plagularum spatio praecclusi absoluer eam rem non poteramus, necessitate imposita, iura patria relinquendi. Sint igitur hae ipsae paginae istarum suppletoriae.

Satis autem mirari non possumus, quando BRUNNEMANNVM *Inqu. Proc. c. 3. no. 17.* postquam eandem sententiam, a nobis superiori corollario latius propositam, de iurisdictione in via regia potestati territoriali competente adoptasset, addere legimus: *sed hoc non obseruari in Electoratu Saxoniae, refert Fritschius.* Profecto hoc nec FRITSCHIVS *de regali viar. publ. iur.* ita simpliciter refutit, nec si veritatem sequi vellet, referre poterat. Cum BRUNNEMANNO, ignotum quo fato, conspirat HORNIVS, qui *Ipr. feud. c. 8. §. 23.* non solum et ipse diuersitatem Iuris Saxonici statuit, sed etiam similem opinionem et ZANGERO et CARPZOVIO affingit. At vero ista diuersitas non simpliciter vera est; vnde nec HOMME-

IV

1.10 consentire possumus, quando *Rhaps. obs.* 407. dicit, cognitionem delictorum in viis publicis, quas inter regalia sibi reseruauerit Fridericus Imperator, ad principem eiusque praefectos pertinere, licet alius istius loci sit iudex ordinarius; verum exceptionem esse in Saxonia. Tota res eo redit, vt, quod iure communi in vniuersum statuendum est, id iure Saxonico Electorali quodammodo restrictum sit et coarctatum. Fuit enim omni aevo haec Principum nostrorum singularis virtus, vt de propriis iuribus quantum salua dignitate sua possent, tantum in subditorum commodum remitterent. Voluerunt igitur etiam in hac re, vt, quibus sit concessum principali beneficio merum imperium, ii etiam super delictis minoribus saltim in via regia commissis cognoscerent. Circa maiora vero nihil mutatum est, his etiam in posterum summae potestati relictis. Est ea lex inter omnes, quae hodie extant, leges Saxonicas Electorales, praeter vniam, antiquissima, nempe constitutio vel declaratio Georgii Ducis Saxoniae die veneris post dominicam Inuocauit, anno 1506. (non vt FRITSCHIVS putat a. 1406. nec vti est in Resoluntione Grav. de anno 1612. apud LÜNIGVM, a. 1606. nec vti aliis visum, a. 1600.) data, qua vt lites inter subditos iurisdictione alta praeditos atque principis praefectos circa delicta in viis publicis, intra illos fines sitis, comperceret, haec in perpetuam sanctionem pragmaticam constituit:

Wir ercleren und verwilligen, daß nuhn hinforder unsre unterthanen alle hendele, so sich auf den strassen begeben, do ynen sonst
die

die ober-gericht zusehen, unvorhindert von vnsern amptleuthen, zu richten sollen haben, und dorvon nichts ausgeschlossen. Allein alle gewaltsame raub und zugrieff, auch öffendliche fedentliche thaten, welche vns aus krafft der regalien und fürstlicher obrigkeit zu richten zusehen, wollen wir vns fürbehalten haben, C. A. T. 1. p. 1043. Haec constitutio dicitur repetita esse a sequentibus Saxoniae dominis anno 1600. 1606. et 1609. de quo tamen nihil certi constat; at hoc certissimum est, tenorem eius integrum paene verbotenus infertum esse Resolutionibus grauaminum in conuentu anno 1609. propositorum, anno 1612. promulgatis, tit. v. Instit. Sachen §. 24. ib. p. 182. Mouent admirationem verba: welche aus krafft der regalien und fürstlicher obrigkeit zu richten zusehen; quasi putauerit summus Princeps, iurisdictionem non nisi altam ad regalia ac superioritatem territorialem pertinere; quae fuit aliquando opinio quorundam doctorum RVLÄND. A VALLE *Consil.* 42. no. 5. ROSENTHAL *de feud. c.* 5. *concl.* 4. no. 4. sed a reliquis non approbata. At vix videtur Georgio eiusque consiliariis ea sententia affingenda esse, potius credendum, istis verbis illud, de quo *Coroll. XIX.* late disputauimus, regale publicarum viarum intellexisse, atque hanc esse boni Principis sententiam: se, quamuis ex hoc regali iure ac superioritatis territorialis potestate omnimoda criminum in via regia perpetratorum cognitione gaudeat, nihilominus tantum inde in subditorum, mero imperio praedictorum, vtilitatem remissu-

rum esse, vt his pleraque punienda permitteret, sibi atque praefectis suis solummodo aliquot singularia retineret.

Quodsi vero, quanam sint illa *reseruata* in Saxoniam Electorali *crimina*? quaeramus, ingenue fatendum, ad responsionem inueniendam luce indigere. Non autem putemus, principem omnia ea delicta, quae alias ad iurisdictionem altam referri solent, si in via publica fiant, suae praefectorumque cognitioni reseruasse, id enim verba non patiuntur: *da ihnen sonst die obergerichte zustehen*, quibus non nisi hoc significatur, neminem subditorum ex ista declaratione fructum percipere posse, nisi eum, cui iam merum imperium in ista regione competat, omnibus, bassa tantum iurisdictione praeditis, exclusis. Deinde cum dominus in eadem Constitutione verbis sequentibus simul fines iurisdictionis superioris ac inferioris regat, et post illius species enumeratas addat: *die sollen vor unsern gerichten und gerichtshöfen gerichtet werden*, nobis probabile est, eum, si ista ipsi mens fuisset, breuitate, legislatoribus amabili vsurum ac paucissimis verbis idem ad delicta in viis regis perpetrata applicaturum fuisse. Aequè minus comprobare possumus, quando apud BERGERVM *Elect. Typ. crim. P. II. obs.* 198. assumitur, id reseruatum tantummodo in poenis mortiferis vel corporalibus locum habere, male ad hanc rem adducto loco ex Resolutionibus Grav. *de a. 1661. v. Inst. S. §. 45.* qui plane alia habet. At vero, cur longa disquisitione aut coniecturis opus? Princeps ea criminum genera, quae in viis publicis perpetrata a beneficio, subditis

ditis merum imperium habentibus dato, exempta voluit, ipse sic recensuit: 1) *alle gewaltsachen*, 2) *raub und zugriffe*, et 3) *öffentliche wehliche thaten*. Inhaereamus igitur his verbis, at quaenam singula crimina sub his tribus speciebus contineantur, videamus. *Ad primam* ergo speciem *der Gewaltsachen*, referendam putamus omnem vim publicam atque priuatam, quatenus haec vel illi non admodum dissimilis est, KOCH *Inst. iur. crim.* §. 581. I. S. F. BOEHMER *Elem. Ipr. crim.* §. 105. vel solo armorum defectu differt, HOMMEL *Rhaps. obs.* 412. porro, stuprum aut adulterium violentum, pacem publicam fractam, seditiones atque obsessionem viarum, *ad alteram, des raubs und der zugriffe*, rapinae crimen et furtum simplex, in via quidem, sed clanculum commissum, item crimen raptus; *ad tertiam* denique *der wehlichen thaten*, omnia ea facinora, ex quibus quidem hostilis atque iratus animus siue erga rempublicam, siue erga priuatos apparet, in quibus tamen neque magna vnus vis nec lucri cupido regnat, nempe omne homicidium dolosum, siue simplex, siue parricidium, vel infanticidium, item latrocinium et assassinium nec non propricidium, expositionem infantum, crimen perduellionis, laesaeque maiestatis, quatenus ultra verba procedit, denique certamen singulare ac dolosam vulnerationem, si tanta est, vt per se mero imperio sublit. Horum igitur singulorum criminum, si forum delicti in via regia inueniatur, cognitio est penes praefectum illius praefecturae, in qua via sita est.

Quid vero de reliquis dicamus, quae, quamuis inter illa tria, a Serenissimo Principe posita, sibi que reseruata genera criminum referri non possint, tamen ita comparata sunt, ut natura sua ubique, et sic quoque in via publica, committi queant? Profecto responsio non adeo facilis est. Primo enim intuitu videri possit, sublato per principale beneficium foro delicti in via regia, cognitionem delinquentis foro ordinario seu domicili assignandam esse. At vero nihilominus sunt causae, quae ut potius inquisitionem ei iudici patrimoniali tribuamus, suadent, qui proximus est viae publicae. Etenim primo Principes Saxoniae, cum non omnia, in viis regis perpetrata delicta, sed quaedam tantummodo ad praefectorum iudicia pertinere vellent, ceteris subditorum iurisdictioni patrimoniali concessis, ea re forum delicti, ab antiquissimis temporibus in via regia iure fundatum minime sustulerunt, sed potius, ut vidimus, in plerisque criminibus sibi ipsis seruarunt. Non itaque sine causa et absque disertorum verborum lectura putandum est, eos idem forum in reliquis penitus abrogasse. Manet itaque vetus forum delicti, nullaque eius rei mutatio facta, quam haec: ut delictorum non exemptorum alius sit iudex mero imperio praeditus, quam praefectus. Pro eiusmodi iudice proxime adiacente videntur etiam ipsa legis verba, atque ordo, in quo posita sunt, militare. Dicit enim GEORGIVS: *Wir verwilligen, daß unsere unterthanen alle hendele, so sich auf den strassen begeben, da ihnen sonst die obergerichte zustehen, sollen zu richten haben, ex quo*

quo admodum probabile est, eos iurisdictionum altarum possessores inditari, quibus datum est, eas haud procul a via publica aut proxime penes eam exercere, cum alias forte ita: *wir verwilligen, daß unsere unterthanen da ihnen sonst die obergerichte zustehen, alle hendele, so sich etc.* dicturus fuisset. Accedit, quod ita sentire quam maxime utilitati publicae conuenit, quoniam commissis illic facinoribus, facillimum erit iudici haud longe remoto, delinquentes persequi ac capere. Interim tamen fateri cogimur, eundem Georgium nec vnquam vasallus, de potestate forum domicilii exercendi quicquam derogasse. In hac igitur ambiguitate tutius videtur, praeuentionis beneficio locum concedere: quippe cui in vniversum in iudicio criminali praecipua vis esse solet, *v. Coroll. nostr. I. p. 6. sq.* Cum autem omnis praeuentionio sola citatione nitatur, siue reali, siue personali *ibid. p. 7.* consequens est, propinquum viae publicae iudicem de perpetrato illic crimine, non exempto, aliter cognoscere non posse, nisi sub sua iurisdictione delinquentem aut capiat aut alio modo in ius vocet; at vero hic domum reuersus, iudici domicilii, superiorem iurisdictionem exercenti, respondere, detrectare haud poterit.

In hac itaque re vlla dubitatio eatenus subesse non posse videtur, quatenus de eiusmodi criminibus agitur, quae quamuis ab istis exempta, tamen per se adhuc sub iurisdictione superiore comprehenduntur, v. g. adulterium absque vi perpetratum, homicidium culposum, et similis vulneratio, iniuriae atroces ac simplex stuprum, (quod

B

poste-

posterius et nunc in his terris inter superioris iurisdictionis delicta numeratur, *vid. Coroll. nostr. XIII.*) At vero fingamus fieri, vt aliquod delictum haud adeo magni momenti, tale scilicet, quod ex Constitutione Prouinciali Saxonica de anno 1555. ad inferiorem iurisdictionem referendum sit, in via publica committatur, inprimis exigua vulneratio, iniuria simplex siue realis siue verbalis aut simile; tunc vel vterque possessor praediorum penes viam adiacentium alta iurisdictione gaudet, aut vterque bassa tantum, vel alter superiore, alter inferiori.

Cui ergo cognitio tribuenda erit? Ex nostra sententia vbique soli iudici superiori; nam inferiorem Dux Georgius omnino de via regia deiecit, verbis appositis: *da ihnen sonst die Obergerichte zustehen.* Neque habet inferior, de quo conqueratur, cum, si Princeps Saxoniae nullam in hac re subditis gratiam fecisset, omnes patrimonialis iurisdictionis possessores, siue altam siue bassam iurisdictionem exercebant, a viae regiae criminibus inuestigandis abstinere oportuisset.

Ceterum reminiscuntur forte Lectores Nostri exempli, *Corollario XIX. p. XIV.* propositi, quo Princeps praefecti cuiusdam factum non approbauerat, qui corpus hominis, *in viae regiae confinio* mortuum iacens, nomine praefecturae solenni ritu suscepisset. Quid vero de eo sentiendum, quando forte eiusmodi corpus mortuum *in ipsa via regia* iacens reperiatur? quod futurae inquisitionis causa a iudice

iudice criminali, adhibito medico, aut solummodo externe inspiciendum, aut secundum etiam ac intrinsicè perlustrandum videatur. Cuiam has praeparatorias partes tribuamus? Nobis videtur aut hic etiam inter praefectum et iurisdictionis patrimonialis auctorem praueuentioni locus concedendus, aut quando conueniant, vterque simul admittendus, ac in vtraque specie futura inquisitio pro re nata ei permittenda, ad quem eam pertinere, ex cadaueris inspectione apparebit.

Quodsi itaque haud dubium sit, esse eiusmodi delictum in via regia perpetratum, cuius inuestigatio pertinet ad praefecturas, cum saepius eueniat, facileque euenire possit, vt, antequam praefectus mittat in viam, qui delinquentes apprehendant, hi fuga consilium capiant, non dubitamus, praefectis in hac etiam causa cum BERGERO *Elect. Ipr. crim. P. II. obs. 191.* istud priuilegium attribuere, quod ipsis alio tempore ac loco, *coroll. iur. crim. II.* asseruimus, nempe, vt rei fugientes vbiunque deprehendantur aut versentur, ad praefecturas ob crimina in via publica commissa necessario sint remittendi. Cum enim hoc priuilegium generale sit, nec haec ad praefectorum iurisdictionem criminalem pertinens causa excipienda erit.

Haec omnia confirmantur responso ICTorum Vitebergensium sub finem superioris seculi datum, quod exhibet BERGERVS *loc. cit. obs. 192.* quo vindicatio delicti cuiusdam haud magni momenti, in via regia commissi,

vasallo praedii adjacentis relicta est, ex sequentibus rationibus: *Ob wohl angeführet werden möchte, daß die auf öffentlichen wegen beschehenen begünstigungen inhalts der churfürstl. sächsischen anno 1600. u. 1606. (quod tamen tempus erroneum esse, supra obseruauimus) ergangenen gnädigsten absonderlichen constitutionen vor denen amtleuten zu erörtern; — — und in gegenwärtigen falle, der Denunciant, wie ein bauer auf der straße von dem denunciaten angefallen, und selbigen ein schwein weggetrieben worden, angiebt, immassen der bauer solches mit mehrern umständen und beschehener bedrohung des schusses aus der pistole erzählet; D. a. u. d. angeregte constitution mit ausdrücklichen worten auf die gewaltsame raubereyen und pfedige thaten eingerichtet — — hingegen ermeldter bauer nicht die geringste anzeige thut, daß der laquay und schäfer ihm das schwein abnehmen wollen, sondern er, Melibaeus, solches, weil er mit selbigem sobald von dem fußstige nicht abkommen können, von selbst laufen lassen, und die beyden delinquenten sich dessen ganz nicht angemast, der bauer auch das schwein wieder bekommen, hiernächst der schäfer von dem einen zeugen entschuldiget, und hierüber dem anziehen nach den laquay nicht nur damals sehr trunken, sondern auch die pistolen weder geladen noch, mit steinen versehen geübet, vorgegeben wird, diessennach das ganze Verbrechen mit den ohne einzige verweundung unternommenen schlägen auf eine willkührliche geldbuße oder gefängnisstrafe endlich hinauslaufet, und solchergestalt vor den ordentlichen gerichtsherrn, gehörig, diesen*

gerich-

gerichten auch die unkosten, daferne die verbrecher geständig oder zu überführen, keinesweges zu entziehen sind.

Huc etiam referenda est lex Electoralis, quae in Saxonia d. 27. Aprilis 1713. publici cursus causa a rege Friderico Augusto lata est C. A. T. II. p. 1047. in cuius §. 2. haec verba leguntur: *Ereignen sich criminal- oder andre Schwere rechtsfälle, die werden von Unfern cammergemach an Unfre landesregierung billig verwiesen; und haben bey entstehenden frevel jedes orts obrigkeit, die die peinliche gerichte hat, und wenn es auf denen strassen geschiehet, nach denen Unsrer aemter gerichtbarkeit vorbehaltenen händeln, als gewaltsachen, raub und zugriffe, auch öffentliche fehdliche thaten Unsrer amtleute den angriff der frevler zu thun, und die rechtfertigungen zu vollführen.* Eadem et hodie in viridi obseruantia sunt, ser-
uato itidem inter maiora minoraque delicta discrimine. Et quod ad illa quidem attinet, Ordini nostro ex Actis sub finem anni 1781. a praefecto Altenbergenſi ad ipsum transmissis, cognoscere licuit, eo tempore senatum dicti oppidi inquisitionem aduersus duos sceleratos, qui rapinae in via regia perpetratae inculpabantur, egisse. At praefectus retulit de ea re ad Principem, prouocans ad supra memoratam constitutionem de ao. 1506. et 1612. eoque obtinuit, vt ipse inquisitionem continuare ac finire iuberetur. Quoad minora delicta autem exemplum nobis ob-
uenit anno 1784. quo cum quidam Visitator Accisae ab aliquo in via regia iniuriis realibus tantummodo offensus
 A 3
 esset,

XIV

esset, Commissarius accisae Neofalensis per rescriptum d. 8. Nov. d. a. datum iussus est, *die untersuchung der von dem Visitatore K. gerügten thätlichkeiten, da solche auf öffentlicher landstrasse, wo der Visitor nicht in dienstverrichtungen begriffen gewesen, verübt worden, der ordentlichen obrigkeit zu überlassen.*

* * *

Sufficiat, haec de re nobis proposita dixisse. Nunc enim indicanda est solennis gratiarum actio, publice Viro generosissimo RVDOLPHO FERDINANDO L. B. DE SILVERSTEIN, quamvis diu vita defuncto adeoque non audienti, dicenda ab iis, qui hucusque eius beneficio ad emetiendum in hac academia studiorum cursum vsi sunt. Aut potius, vt vera dicamus, Vir ille summus, dum vitam degeret, nulla re magis ac laudabilis credebatur post mortem celebritatem nominis, quam optabat, se consequi posse, quam beneficii ac liberalitate, neque se eam vsquam honorificentius et efficacius quam apud Musas inuenturumputabat. Ornabat igitur ex singulis tribus superioribus Facultatibus in hac academia studiosos stipendiis, plus vno, absque exemplo magnis, sed legem dicebat, vt sic aucti vnoquoque anno publicis ex cathedra recitandis orationibus ipsius nomen ad posteros transferrent. Quae conditio aequissima quemadmodum haecenus perpetuo seruata est, sic etiam nunc huic rei dictus est proximus dies xviii Aprilis, quo tres Oratores in laudes beati Silversteinii publicae *et cathedra iuridica* dicent, completuri reliquam orationum partem breui, de re quadam ad disciplinam suam pertinente, commentatiuncula. Ecce igitur nomina ac orationum titulos:

IOH.

IOH. DANIEL HIELSCHER, Theologiae studiosus,
de studioforum, qui beneficiis aluntur, officiis.

IOH. GODOFREDVS HOFFMANNVS, Iuris stu-
diosus, de Iureconsulto philosopho, et

FRIDERICVS GOTTLOB DVRRIVS, Medicinae
Baccalaureus, de loco natali et nomine rhabarbari.

Quae orationes cum, vt diximus, publice habendae sint,
HOS RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM, ILLVSTRISSIMOS
COMITES AC VTRIVSQVE REIPUBLICAE PATRES CONSCRI-
PTOS, denique *omnes qui in hac alma litteris operam nauant*, per-
quam officiose rogamus, vt conuentus sui frequentia solennitatem
augeant, oratores ornent, nominique Silversteiniano dignitatem
addant; id quod vnaquaeque nostrarum facultatum inter eas res,
ob quas gratias se debere sentit, ponet. Scrib. Festo Resurre-
ctionis Domini anno C1810CCLXXXVI.

L I P S I A E

EX OFFICINA SAALBACHIA

ION DANIEL HILTSCHER THEOLOGUS
JESU GEBORHTEN AM 17. JUNI 1717
STADT ROSTOCK
PASTORAT IN DER STADT ROSTOCK
DIESES BUCH HABE ICH AM 17. JUNI 1717
GEKauft
DIESES BUCH HABE ICH AM 17. JUNI 1717
GEKauft
DIESES BUCH HABE ICH AM 17. JUNI 1717
GEKauft

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF
SAXONY-ANHALT

ULB Halle
005 483 018

3

vd 18

17095
1786,5 5

MEMORIAM
SILVERSTEINIANAM

D. XVIII. APRILIS ANNI MDCCCLXXXVI

HORA IX

IN AUDITORIO ICTORVM
RECOLENDAM

INDICVNT

TRIVM SVPERIORVM FACVLTATVM
DECANI SENIORES

ET

RELIQVI ASSESSORES

INEST

COROLLARIVM IVRIS CRIMINALIS

VICESIMVM

